

نشریه دانشکده ادبیات تبریز

بهار سال

۱۳۴۸

از ادیب طوسی

دو غزل بلهجه شیرازی و چند ترانه نیریزی

موضوع این مقاله دو غزل است که در قرن هفتم و هشتم بلهجه شیرازی سروده شده و همچنین ترانه‌هایی که قبل از قرن هشتم بزبان نیریزی گفته شده و گوینده معلوم نیست.

آوردن شعر شیرازی و ترانه‌های نیریزی در یک مقاله از آنجهت است که از حیث لهجه مربوط بزبانهای جنوبی بوده و ازجهاتی باهم مشترکند و در عین حال باید دانست که ترانه‌های نیریزی دارای صورتی قدیمی تر و مشخصاتی کهنه تر از آنچه در اشعار شیرازی موجود است، میباشد و همین امر نشان میدهد که این ترانه‌ها از حیث زبان بسیار قدیمی بوده و قبل از قرن هشتم سروده شده‌اند و وزن هجائی آنها نیز این نظریه را تأیید میکند، معذک چون گوینده آنها معلوم نیست در این باره نمیتوان نظر قاطعی ابراز داشت. اینک بترجمه و شرح اشعار میپردازم و اصلاحاتی که بنظر رسیده داخل هلالین و اضافات را میان گیومه قرار دادم:

الف - دو غزل بلهجه قدیم شیرازی

دردیوان حافظ غزلی ملمع موجود است که ضمن ابیات فارسی و عربی چند بیتی نیز بزبان قدیم شیراز دارد.^۱ چون وجود این ابیات آنهم در اشعار حافظ که مردی آزاده و بی تکلف بوده امری غیر عادی بنظر میرسید، این فکر برای من پیش آمد که حافظ در سرودن این اشعار نظر خاصی داشته و این اندیشه موقعی به نبوت رسید که بغزلی از آثار قطب الدین شیرازی برخوردیم

توضیح آن که در نسخه خطی مجموعه یتیمه الدرر کریمه الفکر مورخ ۷۹۷ که بشماره ۵۸۷۴ در کتابخانه ملی ملک ضبط است غزلی ملمع بهمان وزن و قافیه غزل حافظ دیده میشود که در آن نیز اشعاری بزبان شیرازی موجود است و این مطلب نشان میدهد که شاید خواجه در سرودن غزل خود توجه بغزل قطب الدین داشته و آنرا استقبال کرده است. اینک هر دو غزل با شرح لازم در اینجا آورده میشود

۱- غزل اول^۲ از قطب الدین شیرازی - این قطب الدین گویا همان قطب شیرازی معروف است که در اوایل قرن هشتم وفات یافته و از دانشمندان معروف زمان خود بوده و کتب بسیاری در حکمت و اصول فقه و معانی و بیان از او باقی مانده، و شعر نیز میسروده و این غزل ملمع بنام او در یتیمه الدرر آمده:

۱- فوادی و فوادی و فوادی خذ آرا یار مهر و تان^۳ (جهاء) دی

fo,âdi vâ fo,âdi vâ fo,âdi xod â râ yâre mahrûtân cehâ di

معنی: آوخ ای دل من! ترا براه یار مهر و چها باید دید (؟)

۱- رک: حافظ قزوینی ص ۳۰۴

۲- این غزل را مرحوم وقار در حاشیه همان کتاب معنی کرده و خالی از اشتباه نیست

۳- در اینجا نسخه پارگی دارد و خواننده نمیشود

۲- مش ازغم می تزم^۱ هر رو و صدبار

فلا یبخشی من الیوم (۱) التنادی

moš az ɣam mitozom har rû va sad bâr

falâ yaxšâ menalyowmettanâdi

معنی: من ازغمش روژی صدبار میسوزم پس از روز قیامتم باکی نیست

۳- نه شو آرام و نز روزم قرارن^۲

از آنکم در غم هجران نهادی

ne šow ârâmo nez rûzem qarâren

azonkem dar ɣame hejran nehadi

معنی: نه شب آرام و نه روزم قرار است، از آنکه مرا در غم هجر نهادی

۴- قدش سرون چه جی^۳ سرو روانهن

لوش قندن جه جی قند قنادی

qadeš sarven ce jey sarve ravânhen

loveš qanden ce jey qande qanâdi

معنی: قدش سراسر است چه جای سرو روان لبش قند است چه مجال قند قنادی؟

۵- بحق الحب انظر فی حبیب

بزعم الحب فی رعم الاعادی

برغم دشمنان برای رعایت حق دوستی و بگمان محبت بدوست نظر کن

۶- غرت^۴ جنکمن (جنکن؟) برم سلحی وواکه

اگرچه دشمنان نشان (شان) ای نشادی^۵

ɣaret jangen berom solhè va vâge

aɣer ce došmanàn šàn i nešâ di

معنی: اگر ت جنگ است بگو تا سلاحی بیاورم اگرچه دشمنان را این نشاید دید

۱- الف ولام برسر الیوم بی مورد است ولی نسخه چنین است و وزن نیز آنرا

اقتضا میکند؟

۷- تو گفتی قطب مسکی و انوازم

بست گفتست و ای ز ز^۲ هم بوادی

to gofti qotbe meski vâ novâzom

baset goftesto i zoz(?) ham bevâ di

معنی: تو گفتی قطب مسکین را باز خواهم نواخت بسیار گفته داری این را هم باید دید

۲- غزل دوم از حافظ^۱ این غزل که از بیت چهارم بلهجه^۳ محلی شروع میشود

چنین است:

۱- سبت سلمی بصد غیها فوادی دروچی کل بوم لی ینادی

۲- نگارا برمن بیدل به بخشای و اصلنی علی رغم الاعادی

۳- حییبا درغم سودای عشقت تو کلنا علی رب العبادی

۴- امن انکرتنی عن حب سلمی تراول آن رو نهکو^۴ بوادی

aman ankartani an hobbe salmâ

ta zavval on rove nehkû bevâ di

معنی: ای کسی که مرا از عشق سلمی انکار میکنی ترا باید که اول آن روی نیکو را به بینی

۵- که همچون مت ببوتن^۵ دل وای ره

غریق العشق فی بحر الوداد

ke hamcon mot bebûtan del va i rah

ÿariqoleşqe fi bahrelvedâdi

معنی: تا همچون من دل تو باین راه غریق عشقی در بحر محبت باشد

۶- بی ما چان^۶ غرامت بسپر یمن

غرت یک وی روشتی^۷ از امادی

be pey mâcân ÿarâmat besporimon

ÿaret yag viraveştè az amâ di

معنی: به بی ما چان غرامت بسپریم اگر کار بیرویه ای از ما دیده ای

۱- مرحوم قزوینی در حاشیه برای بعضی کلمات محلی این غزل معانی آورده که صحیح نیست

۷- غم این دل بوات^{۱۱} خورد ناچار
و غرنه او بنی^{۱۲} انچت نشادی

γame in del bevâtet xord nâcâr
va γar na û beni oncet našâ di

مهمنی : ناچار غم این دل بایدت خورد و گرنه آن بینی که نشایدت دید

ب - ترانه‌های نیریزی

در یک جنگ خطی که بشماره ۹۰۰ در کتابخانه مجلس ضبط است و در قرن هشتم نوشته شده از صفحه ۵۰۶ تا ۵۰۹ نوزده در بیتی بوزن ۷ و ۸ هجائی (۱) تحت عنوان النیریزیات دیده میشود که بزبان قدیم نیریز سروده شده و دارای مضامین نسبتاً شاعرانه است. برای اینکه خواندن این اشعار آسان شود لازم است قبلاً به نکات زیر توجه کنیم :

الف - در این اشعار تغییرات صوتی و حرفی زیر دیده میشود :

a = â : هزات (خزد) - دآت = دهد

â = a : درت = دارد . آمدست = آمدهست .

â - o : جن = جان . بدست = بداشت

û = ü : رز = روز .

â = a : oz (حرف اضافه) = از . âtaš = otoš

۱- برای توضیحات در باره اوزان هجائی ایران رجوع کنید بکتاب ترانه‌های

ایران تألیف اینجانب

â = û : چنو = چنان . جنو = جانان

w = » : درو = درو

i = e : نیم = گرانند = گیرانند . رزم = ریزم

h = » : دآت = دهد . انو = هنوز

t = d : شت = شد - هزات = خزد

ç = sh : واجا = باشاد (فعل دعائی)

z = ž : مزك = مزك

» = v : شاخز = شاخص

s = sh : ارس = اشگک - ندست = نداشت

g = q : سغه = ساقی (؟)

w = b : ود = بد . و (اضافه) = ب . ودرود = بدرود

» = gk : وشان = گشاد

h = x : هزات = خزد .

ب - حروف گاهی در اول یا وسط یا آخر کلمه حذف میشود :

shستن = نشستن . شستن = نشانندن

نمیت = نمرد . مش = منش . بگریت = بگریست

چنو = چنان . ودا = وداع . چش = چشم . ودرود = بدرود

اینک اشعار

اشعار بهمان رسم الخط قدیم نوشته شد و تلفظ آنرا مطابق تشخیصی که بنظر من تلفظ اقتضای میکند و با اعراب گذاری بعضی کلمات بدست آمده بحر و ف لاین نمودم

النیریزیات

۱- هر نیم شو که^{۱۳} ماهم اولات^{۱۴} مم دوست و زهه^{۱۵} خاطر آت
که ماه برو شیو^{۱۶} بکاند ارسم^{۱۷} گرم و رو هزات^{۱۸}

har nem šow ka mâhom avolât mom dust vaza xâterât
ke mâh berû šiv bekând arsem garem va rû hazât

معنی: هر نیم شب که ما بر من میباید خاطرات دوست میدمد که ماه بر چهره شیب کند (اشاره بکلف های ماه و کنایه از صورت خراشیدن؟) گرم اشک بر رو لغزد؟

۲- ایا سغه^{۱۹} غم اهدستیت^{۲۰} اش آتش دل کراند^{۲۱} ستیت
آتش دل که واشنت^{۲۲} همانکش کر اند ستیت

ayâ soġe ƣam amdastit oš otoše del gerândastit
otoše del ke vâ sanat hamânkeš gerândastit

معنی: ای سالک ترا غم آمدست، او آتش دلت گیرانده است، آتش دل را که بنشانند؟ همانکس که در تو برافروخته

۳- رزمی خوش رزمی نه خوش رزمی دل ائو (تو؟)^{۲۳} ست آتش
رزمیم دولو او خنیت^{۲۴} رزمیم دور^{۲۵} ذات^{۲۶} از جش^{۲۷}

rozmixoža rozmi na xoš rozemi del atûst otoš
rôzèm do love û xanit râzèm dovor da, ât oz coš

معنی: روزی خوشم و روزی ناخوش روزی درون دلم آتش است روزی دو لب او بر من می خندد و روزی از چشم مرا فریب میدهد؟

۴- سرو بلند که ناز ابه^{۲۸} جنو^{۲۹} «؟» که دمساز ابه

صیاد که صیدی تکاند نه شاخز^{۳۰} که باز «ا» به

sarve boland ke nâz abè conû va ke damsâz abè

seyyâd ke seydè takânad na šâxeza ke bâz abè

معنی: چون او سرو بلند ناز بکه دمساز میباشد (؟) صیاد که صیدی میافکند
آیا بهتر نیست که باز باشد؟

۵- وصال کس ودا^{۳۱} مکننا فراق کس ودا^{۳۲} مکننا

غم وی تو عمری واجا^{۳۳} عمر وا مو وفا مکننا

vesâla kes vedâ maknâ ferâqa kes vadâ maknâ

gam vi to omrè wâjâ omr wâ mo vafâ maknâ

معنی: وصال کس را بدوود مکننا، فراق کس بدی مکننا، غم بی تو عمری
باشد، عمر با من وفا مکننا

۶- و سرز^{۳۴} غم نشا شسته^{۳۵} کش بان «نوا» بکماشسته^{۳۶}

درویش همراہانت همه (زائد؟) شتند تش تا کی «و؟» کماشسته^{۳۷}

vesor de gam našâ šesta keš bâna navâ bekomâ šesta

darviš hamrahânet šotand toš tâ key va gomâ šesta

معنی: بسیار در غم نشاید نشست کسیرا که صندلست نباید به کمدال بندد.
درویش همراہانت رفتند، تو تا کی بیازی نشسته ای؟

۷- جنو رنگ رو بردم کش بش رنگ رو مردم

کفتشان کی تو رو بری دستم اگر کی رو بردم

conû rango rû bordom keš beš rango rû mordom

goftešân ki to rû bari dastem ager ke rû bordom

معنی: چنان رنگ رویم برد که برنگ رویش مردم، گفت بکه رو میبری
اگر دست برو گیرم؟ (یعنی ترا نپذیرم)

۸- مَم برابر و با^{۳۸} وزست که داند کی کجا وزست
جنوی^{۳۹} موا ماهم منت وش^{۴۰} جش مو همه جا وزست

mom barâbar va bâ vazset ke dânad ke kojâ vazest
jonûya mevâ mâhma mennat vaše coše mo hama jâ vazest

معنی: از برابرم بآباد (غرور؟) گذشت که داند که کجا رفت، بخاطر جانان
میایدم منت ماه که برای چشم من همه جا دمید

۹- انو^{۴۱} که تو با ندست^{۴۲} مَم رو وز «ه» جان دست
و بابذر^{۴۳} خون و زور بنیش^{۴۴} کم جن جان دست

anû ke to bâ nadost mom rû vaza jâna dost
va bâ bedor xûn vaâûr beniš kem jon jâ nadost

معنی: آنوقت که تو باد (غرور) نداشتی عوض بروی من بر خاستن جانم را
داشتی! بآباد به خانه تنگ بزور بنشین که جانم جاندارد؟

۱۰- الف بدم وات^{۴۵} نون کردم ات توی دل بر خون کردم
جنو غم لیلی توئی وزور کت میجنون کردم

alef bodom vât nûn kerdom ot tûye del por xûn kerdom
conû ɣame leyli to,ê vazûra ket majnûn kerdom

معنی: الف بودم تو نونم کردی تو میان دلم بر خون کردی چنان غم تو لیلی
زور آور است که میجنونم کردی

۱۱- جنو «ی»^{۴۶} بیرم^{۴۷} و ابسان^{۴۸} قر بهمه^{۴۹} غم و ابسان
اش بیخ جفا بید اش تووم^{۵۰} مهدم^{۵۱} و ابسان

jonûya beyram va basân qar bêhema ɣam va basân
oš bîxe jafâ bebod oš tûme mohdam va basân

معنی: جانانرا بایس کسان عید است گر بمن با کسان غم است درخت جفای
او برای کسان بدر ماتم دارد؟

۱۲- امی مرد^{۵۲} من کا^{۵۳} رونی^{۵۴} جم تان بلند ونه « بو؟ » نی^{۵۵}

وت جش مونی وشات^{۵۵} مز کی^{۵۶} هن و هزار حونی (خونی؟)

ami morod mongâ rûni come tân bolando na bûnê
vat coše mo namê vešât moškê hen o hezâr hûni

معنی: ای ماه! از مراد من بر کرانی چه بدنت بلند است و بامی نیست «اگر»

چشم من بتونی گشود (گر به کرد) مژه ای است «آلوده» به هزار خون (؟)

۱۳- دو جش مو که بگریت^{۵۶} اشات^{۵۷} کش خون «دل» برزیت^{۵۸} اشات

کم بار و «ت؟» جالات بوذ^{۵۹} امسال بس کس امی وشات^{۵۹}

do coše mo ke begrit ošât keš xûne del berzit ošât
kem pâr vat jalâlat hûd emsâl bas kas ami ve šât

معنی: دو چشم من که برای تو گریست و خون دل ریخت، از آنست که پار بتو جلالی

داشتم و امسال بس کس بمن شاد است (یعنی از غم من شاد است؟)

۱۴- عشق شتو^{۶۰} و درو^{۶۱} بکنم^{۶۱} اش چون جو سر درو بکنم

دو جش مو که ترا بگریت^{۶۲} دست آکنم^{۶۲} شزرو^{۶۲} بکنم

ešqa šeto vedrû bokonom oš con jow sar derû bokonom
do coše mo ke torâ begrit dast âkanom ša zorû bekanom

معنی: عشق ترا بدرود کنم^{۶۳} آنرا چون جو، سر درو کنم. دو چشم من که بر تو

گریست دست افکنم و از رو بکنم

۱۵- مش می شم ادور سفر^{۶۴} دریا هن ام جان خطر

نم غم جن و مال ذکاند^{۶۳} فراق مو جنو بتر

moš mišom adûr safar daryâ hen am jân xatar
nam ɣame jono mâl dakând farâqe mo jonû batar

معنی: من بش سفر دور میروم^{۶۴} دریا بر جانم خطر است^{۶۴} نه مرا غم جان و مال،

از فراق جانان، بتر از پا افکند؟

۱۶- ره می بره دور بدست نقصانزم ورو (ور؟) بدست

از ارس جش که می رزم ام کنار بر خون (خون بر؟) بدست

rahe mi berahe dūr bedost noq̄sānazem vor bedost

az arse coš ke mirezom am kenāra xūn por bedost

معنی: مرا براه دور داشت و نقصان از من برنگرفت، از اشک چشم که میریزم کنارم را از خون پر کرد؟

۱۷- جشوت خوش بروت بسته بلات^{۶۴} نر کسی دسته

هر آنکس کی روی تو بیت^{۶۵} نمیت^{۶۶} و نبوت خسته

cosūta xoš berūt basta bolāta nargesê dasta

haronkas ke rûye to bît nemîto no bût xasta

معنی: چشمانت خوش برویت بسته بالایت دسته نر کسی است هر کس روی تو دید نه مرد و نه بیمار شد

۱۸- هقناش^{۶۷} و گل^{۶۸} و امنس^{۶۹} اش کس^{۷۰} سیه اتا^{۷۱} منس

هر آنکش تو دوست درت^{۷۲} اش داز^{۷۳} و دل و امنس

meqnâša va gol vâ manes oš gese siyah atâ manes

har onkeš to dūst daret oš dâz va del vâ manes

معنی: مقنعه بر صورت میافکن گیس سیاه تابنده هر که تو را دوست دارد داغش بدل منه

۱۹- ام ای دل بدور بیش اش و اشه و خوا (ی؟) خوش

مش چون شم اخوای خوش کم زیر خورک^{۷۴} ام بال اتش

am i del bedūr beboš oš vâša va xovāye xoš

moš cun šom axovāye xoš kem zir xorka am bâl otoš

معنی: از این دل من دور باش تا بخواه ای خوش باشد، من چگونه بخواه ای خوش روم که زیرم خار است رویم آتش

توضیحات لازم

۱- tozom = اول شخص مفرد مضارع از فعل toxtan = توختن و کشیدن) -
 واگر ترم thozom باشد (از فعل «تختن» و بمعنی سوختن است) = میکشم - میسوزم
 تذکر: در اشعار محلی سعدی و همچنین جمله‌های کازرونی فردوس المرشدیه
 غالباً بجای «س» «ت» بکار رفته، مثلاً بجای «سال - سخن» «ت و تختن» دیده میشود و
 ممکن است این کتابت ارتباطی با تلفظ «س» در آ زمان داشته باشد و در اینجا نیز
 میترم بجای میسوزم آمده است؟

(در مقالات اینجانب مربوط بکازرونی قدیم و مثلثات سعدی)

۲- qarâr + en = قرار است

en علامت ربط مفرد در جمله‌های اسمی و مخفف hen بمعنی «هست»

۳- ce jey = مخفف «چه جای»

۴- yar = مخفف ar = اگر (علامت شرط) - در ترانه‌های نیریزی در

يك مورد این کلمه بصورت qar آمده (رک شعر ۱۱)

۵- sâ = مخفف «شاید» - همچنانکه vâ نیز بمعنی «باید» آمده (رک شعر)

۶- zoz - این کلمه معلوم نشد و بقرینه «بار» و «دفعه» معنی میدهد، ممکن هم

هست بر رسم الخط قدیم که بجای «ژ» «ز» مینوشته‌اند این کلمه zoz باشد که مطابق

این لهجه همان کلمه «ژاز» است و مجازاً بمعنی دروغ آمده؟

۷- nehkû = نیکو - تبدیل «ی» به «ه» در بعضی لهجه‌ها معمول است

همچنانکه در لری قدیم «تهره» بجای «تیره» آمده

۱- شب ارچه تهره بی هم بامشی بی دل ارچه سوته بی هم کامشی بی

برونیکی کروهریا که ته بی هر که نیکی کری هم نامشی بی

(جنگ خطی شماره ۹۰۰ مجلس شورا)

۸. būtan = بودن

ماضی این فعل از būt صرف میشود (رک شعر دوم ترانه هفدهم) و سوم شخص مفرد مضارع آن بصورت bovat میآید

۹. peymâcân «پی ماچان» مخفف «پای ماچان» باصطلاح صوفیان صف نعال و کفش کن است و آن چنان بود که اگر یکی از ایشان تقصیری میکرد میباید در صف نعال که مقام غرامت است بیک پای بایستد و هر دو گوش خود چپ و راست بدست گیرد، یعنی گوش چپ را بدست راست و گوش راست را بدست چپ گرفته چندان بربیک پای بایستد که مرشد از گناه او بگذرد (برهان)

۱۰. vi+ravešt = (وی = بی + روشت = روش) = بی رویه

تذکر: آوردن «ت» در آخر «ش» مصدری در بعضی لهجه‌ها متداول است چنانکه در تهران «خورش» را خورش و در خراسان «بالش» را «بالشت» میگویند

۱۱. bevâtet = ببایدت

صرف. این فعل چنین است: وا = باید. bevâtesh - bvâšon - bavâtet -

bevâton - bevâtem - bevâmon

۱۲. beni (سوم شخص مفرد مضارع از فعل diyan = دیدن) = بینی

ماضی این فعل در لهجه شیرازی چنین میشود: di - dišon - din

dîton - dîm - dîmon

۱۳. ka - چون در متن روی «که» فتحه گذاشته همچو بنظر آمد که ka مخفف

kâ بمعنی «کجا باشد»؟

۱۴. a+volât = «a» استمرار + «ولات» سوم شخص مفرد مضارع از

فعل volestan = بالیدن) = بلند میشود - میبالد؟

۱۵ - vaza = (سوم شخص مفرد مضارع از «وزستن» = جستن و گذشتن و

برخاستن و دمیدن) بدمد

۱۶ - siv = شیب ، چاله سر

در شیراز هم اکنون «چاله سر» را «شی آب» میگویند

۱۷ - ars = اشک - (پهلوی «ارس»)

۱۸ - hazât = (سوم شخص مفرد مضارع از فعل hazestan = خزیدن) =

بخزد ، بلغزد

۱۹ - soye = شاید مخفف «ساقی» باشد و اگر soya خوانده شود مخفف

«سغده» بمعنی «میهنا» و «میتدی» است (۴)

۲۰ - amdst+it = آمده است ترا

۲۱ - gerândast+it = گیرانده است ترا

۲۲ - vâ+šanat = (وا = باز + «شنت» = سوم شخص مفرد مضارع

از فعل šantan = نشانیدن

۲۳ - a+tû+st = (a = ب + تو = درون + «است» رابط) = در درون است

۲۴ - xanit = سوم شخص مفرد ماضی مطلق از فعل «خنیتن» = خنیدن و

خنیدیدن) = خندید

۲۵ - dovor = مخفف «دوار» = سرگردانی - (در زبان تهرانی «دول دادن»

بمعنی «سرگرداندن و فریب دادن» آمده)

۲۶ - da,ât = سوم شخص مفرد مضارع از فعل «دانن» = دادن) = دهد

۲۷ - coš = مخفف «چشم»

۲۸ - a+bè = میباشد (این فعل ناقص در مواردی هم بصورت ve آمده و

همانست که در لری قدیم بدو صورت bi و vi موجود است (رك مقاله فهلویات لری)

۲۹ - gonû = چون + «او» ضمیر

۳۰ - kâhez = محرف «شاخص»

۳۱ - vedâ = محرف «وداع»

۳۲ - vad + â = (ود = بد + «آ» نسبت) = بدی

این «â» نسبت در کلماتی از قبیل: درازا - پهنا - ژرفا - راستا و امثال آنها دیده میشود و در دو لهجه نیمه آذری بترتیب بصورت u و a آمده (رک مقاله دو قصیده بدو لهجه نیمه آذری).

۳۳ - wâjâ = همچو بنظر میرسد که این کلمه صورت دعائی سوم مفرد مضارع

از فعل بودن است که بصورت «واشه» در همین اشعار آمده (رک ترانه ۱۹)

۳۴ - vesor = بسیار (در یک لهجه قدیم تاتی vasr - رک مقاله دو قصیده بدو

لهجه نیمه آذری)

۳۵ - šesta = (صفت مفعولی از فعل šestan = نشستن) = نشسته

۳۶ - bân = چوب صندل و komâ - نوعی گیاه خودرو است که

باسب و الاغ میدهند (؟)

۳۷ - gomâ = شوخی و بازی، لهو و لعب (کردی : goma)

۳۹ - bâ = مخفف «باد»

۴۰ - vaš = برای، واسه (در رازی قدیم : وش)

۴۱ - anû = مخفف و مبدا «هنوز» (آذری : hanû)

۴۲ - nadost = (سوم شخص ماضی مطلق از فعل dostan = داشتن) = نداشت

۴۳ - dor = («دار» = تنگ «آذی : دار» - «در خون» یعنی «خانه

تنگ»؟)

۴۴ - beniš = (امر از šestan) = نشستن

۴۵ - vāt = («و» عطف + «ات» ضمیر) = وتو

۴۶ - jonû = (جن = جان + «و» نسبت) = جانان

۴۷ - beyram = همچو بنظر میآید که این کلمه همان «بایرم» ترکی و

بمعنی «عید» باشد ؟

۴۸ - bas+ân = بسیاران

۴۹ - behema = (ب + «ه» وقایه + «م» ضمیر + «a» ربط) = بمن است

۵۰ - tûm = توم = تخم = بذر

۵۱ - mohdam = ماتم ، مصیبت (بیابانک : mahdam)

۵۲ - morod = محرف «مراد» بمعنی مقصود

۵۳ - mong+â = (منگ = مانگ = ماه + «الف» ندا) = ای ماه

۵۴ - rûn+i = (رون = طرف ، کنار - بیرون + «ی» خطاب) =

برکناری ، بیرونی

۵۵ - bûm+ê = (بون = بام «شیراز: بون» + «ی» وحدت) = بامی

۵۵ - vesât = سوم شخص مفرد ماضی مطلق از فعل «وشتان» بمعنی

گشادن) = گشود

۵۶ - mozk+ê = (مژک = مژه + «ی» وحدت) = مژه‌ای

۵۶ - begrit = (سوم شخص مفرد ماضی مطلق از فعل geritan) =

گریستن) = بگریست

۵۷ - oš + àt = (اش + ات) = اوتورا

۵۸ - berzit = (سوم شخص مفرد ماضی مطابق از فعل rezitan = ریختن)

= بریخت

۵۹ - šât = شاد

۶۰ - šeto = ضمیر ملکی = از آن تو (آذری: ešte)

۶۱ - vedrù = بدرود، وداع

۶۲ - ša-zo+rù = (ش = اش «ضمیر» + ز + رو) = آنرا از صورت ...

۶۳ - da+kând = (د = در + کاند = کند) = در کند، از پافکند

۶۴ - bolâ+t+a = بالای تو است

۶۵ - bit = (سوم شخص مفرد ماضی مطلق از فعل bitan = bintan -

دیدن) = دید

۶۶ - nemit = (سوم شخص مفرد ماضی مطلق منفی از فعل mitan = mirtan -

مردن) = نمرد

۶۷ - meqnâ = مقنعه، چارقد

۶۸ - gol = کنایه از صورت و گونه (گیلکی: جول)

۶۹ - vâ - manes = (وا = باز + «منس» فعل نهی از nestan = «نهیستن»

= نهادن) = وامنه

۷۰ - ges = مخفف «گیس»

۷۱ - a+tâ = (ا = ب + «تا» مخفف «تاب») = بتاب

۷۲- dar et = سوم شخص مفرد مضارع از dostan = داشتن - (رك

شماره ۴۲)

۷۳- dâz = داغ (پهلوی «داز»)

۷۴- xork = مخفف «خارك» = نوعی از خار که تیغه های ریز و

برنده دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی